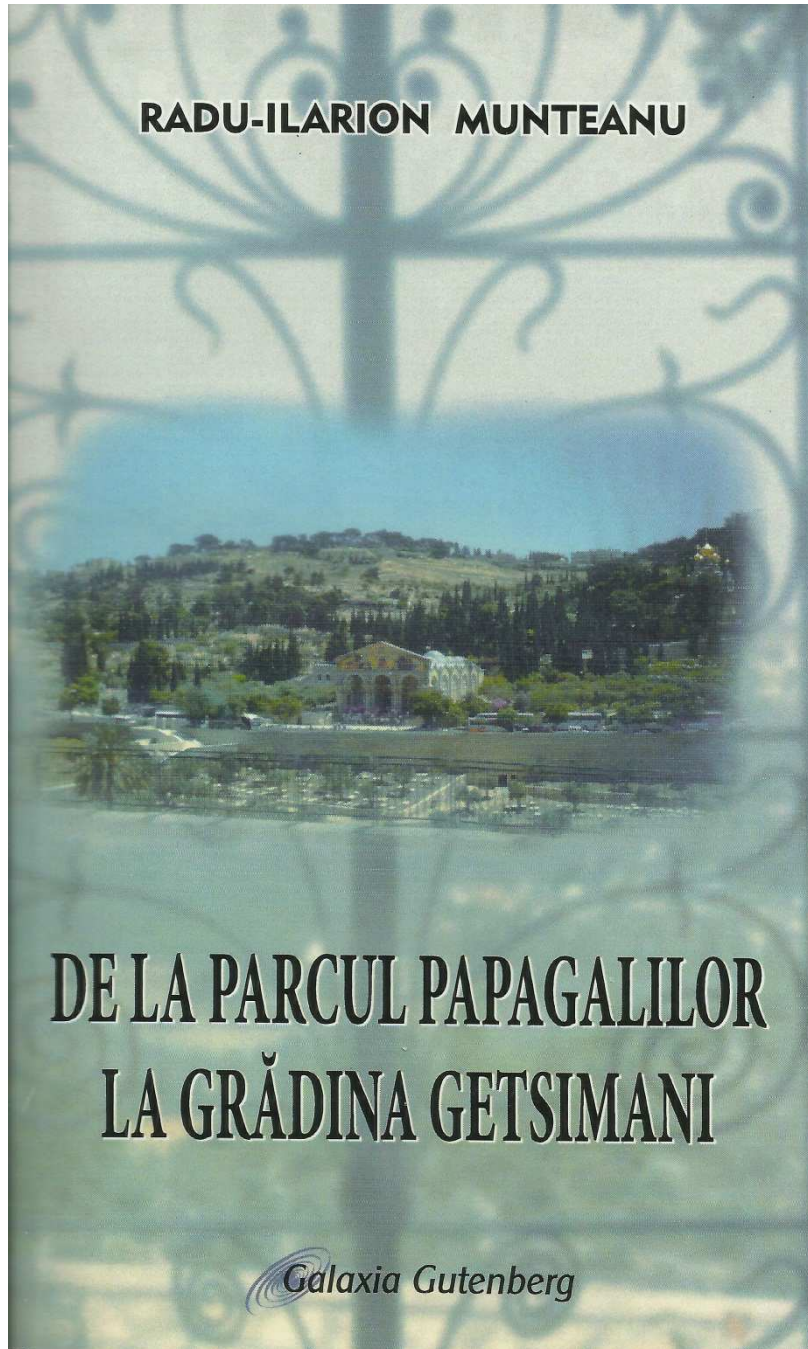

RADU-ILARION MUNTEANU

**DE LA PARCUL PAPAGALILOR
LA GRĂDINA GETSIMANI**

Galaxia Gutenberg

CUPRINS

PREDOSLOVIE.....	(2)
ARHIPELAGUL NEATINS DE ULISSE.....	(4)
DUBLU MIXT: ARTEMIS-PYTAGORA VS. MARIA-BEYUL DE SAMOS.....	(11)
CIRCUIT IBERIC COMPLEMENTAR.....	(22)
SPRE POL.....	(40)
PELERINAJ ÎN ȚARA SFÂNTĂ.....	(60)

PREDOSLOVIE

Spuneam, la capătul drumului prin Europa, în finalul volumului **Călătorul de serviciu** (Editura Semne, Editura Muzeului Național al Literaturii Române, 2008), că simt, irațional, căse sfârșește un ciclu, și orice altă călătorie ulterioară, cu jurnalul ei aferent, publicat sau nu, va face parte, nu știu cum, din altă structură. Nu era mai mult decât o senzație nedefinită, nici măcar o intuiție. Și în nici un caz un pretext de a încheia un volum tipărit. Următorii doi ani (acest prim ciclu, subiect al volumului citat, imi consumaseră 4 ani din biografie) nimic nupărea să se fi schimbat, iar mărturisirea senzației părea să fi rămas o frază de final de carte.

Abia acum, după ultima călătorie, concepută ab initio ca piatră de hotar, după ce mi-am asamblat impresiile fugitive, fragmentare, oarecum disparate și subsumate suferinței fizice în doi timpi, într-un puzzle parțial, dar care conturează liniile mari ale unui tablou coerent, ceva, o piesă masivă, ca o sferă metalică dintr-un mecanism, plasată acolo cu scopul explicit de a balansa, la un moment dat, schimbă centrul de greutate, reorientând ansamblul mecanic, axele diferitelor sale roțițe și compris. Ce vreau să spun? Imi doream de mulți ani să văd Israelul acasă la el, din interior. Nu mă întrebați de ce. Acest teritoriu dintotdeauna frământat, a fost, este și va fi câtă vreme specia umană va popula planeta, unul din poliile câmpului de forțe determinante ale celor mai multe din acțiunile umane. Îmi spuneam, nu fără ineluctabila nuanță parodică ce-mi însoțește automat orice gând, oricât de serios, de esențial, de pios sau de iubitor, că, asemeni mentalității vechi de 14 secole la verii musulmani și de peste un mileniu la creștini, cine nu și-a asumat măcar odată pe viață *hagialik*ul nu se poate numi călător. Cu atât mai puțin credincios. Și dacă tot se întâmplase să încep cu leagănul civilizației căreia simt că-i apațin, țara sediului zeilor olimpici, țara olimpiadelor antice, țara lui Temistocle și a soldatului de la Marathon, dar mai ales țara Parthenonului, templul unicei femei născute din fruntea unui bărbat, deci nu dintr-o coastă, ci direct din creier, născută de-a gata cu coif și scut, căreia nu mai aveau de ales decât să-i atribuie portofoliul înțelepciunii, dar simultan și țara ce cuprinde și insula străvechii civilizații *cheftiu*, ai cărei locuitori se socot depozitarii culturii elene, insulă organizată, parcă, în jurul a două focare, austerul mormant al scriitorului Nikos Kazantzakis și micul muzeu din satul natal al pictorului El Greco, cu tot cu raportul primului către al doilea, pelerinajul în țara sfântă devenea un final logic. Poate voi mai petrece câte-o vacanță leneșă, care numai călătorie nu s-ar mai putea numi, poate nu. Dar epoca jurnalelor de călătorie se încheie odată cu povestea acestui pelerinaj.

Orice călătorie e, dacă e autentică, simultan una interioară, de-a lungul căreia descoperi, echilibrat pe o balanță farmaceutică, locuri, amprente ale civilizației care-ți e mediu natural, existențial dar mai ales cultural, simultan cu teritorii încă necunoscute din tine însuși. Și oricât de buimac fu acest ultim drum, programat imprudent și efectuat într-o stare fizică nu numai nepotrivită, dar cu totul contraindicată, am avut, la capătul lui, în prima seară acasă, undea junsei bolnav și epuizat, la intuirea diferenței esențiale dintre o formulă parțial ironică, cucare pornisem, cea a *hagialik*ului, la adevărul profund al modului cum un pelerinaj autentic te schimbă. Dacă până acum mă refeream, cu binevoitoare autorironie, la personajul meu carim, *conte de septembrie* (acoladă de noblețe conferită de o prietenă pictoriță, de departe în spațiu geografic și mai ales mental), acum îmi merit titlul, exprimat cu strict aceeași binevoitoare autoironie, rim *el hadji*. La rigoare, ar merge ambele titluri, dar numai anunțate de un șambelan ce bate protocolar cu

lancea în dalele de marmură ale sălii tronului regal sauprinciar al cine știe cărei curți imagine, unde fusesem primit în audiențe simbolice de-alungul acestor aproape opt ani de ambasadoriat. Adică exclusiv în momentele (da, există șiastea) amintirilor amintirilor călătoriilor.

Așadar această a doua serie de povești va continua cu încă trei capitole unul și, cumva, jumătate, pe țărmul aceleiași Mediterane tutelare, restul în plin Atlantic, revenind apoi pe țărmurile lui, în punctul extrem vestic al Europei, unde mi-ar place să-mi inchipui că privireaprințului Enrique, atrasă de orizontul oceanic, s-a întors spre sine pentru a întemeia academiiasa navală dotată cu cea mai cuprinzătoare colecție de portulane și alte feluri de hărți navale, sub cupolele căreia se va fi născut elanul, curajul, îndrăzneala și știința marilor navigatori.

Drept pentru care prințul însuși și-a căpătat binemeritatul titlu de Navigatorul. Pentru a ajunge iarăși pe țărmul răsăritean al Mediteranei, la startul pelerinajului prin locurile de cultce jalonează două milenii de epocă a peștilor. În fine, ultima călătorie, centrată pe nordul European, va fi relatată, prin rocadă, în penultimul capitol, pentru a restitui pelerinajului loculce i se cuvine.

Cititorul va găsi aici și logica dedicației ultimului capitol, cel al pelerinajului. Cine altul poate fimai receptiv la surprinderea transformărilor sufletești induse de pietre, grote și legendele lor, decât un preot? Și dacă intamplarea fericită face ca preotul să fie editor, cine altul poate fimai potrivit in rolul de a converti un document digital, conțuit intr-un fișier editabil, în paginatăpărită, care, deși în valoare absolută e mai puțin fiabilă decat suportul optic, rămâne, printradiție culturală, *aere perennius*?

ARHIPELAGUL NEATINS DE ULISE

Duhului temporar absent

Charterul de Tenerife pleacă la o oră imposibilă, 3:40. Incomodă acum, perfect adaptată local, unde aterizarea e la 7:40, adică 9:40 ora României. Așadar, *check-in* cu două ore mai devreme, deci am putea pleca de acasă pe la 1. Pe cine să deranjezi la ora aia? Plecăm la 12, așteptăm o oră în plus, ceea ce vom uita. Ce vom ține minte va fi doar că decolarea de pe Henri Coandă și aterizarea pe Reina Sofia (superb nume de aeroport, în extremitatea sudică a insulei) se derulează la minut. Nu e singura bilă albă pe partea tehnică a zborului, comandantul purtând numele Ana... și un nume spaniol de nereținut. Ana e și funcționara agenției, care ne va fi ghid. Faptul că va călca prima oară pământul Tenerifei, la fel ca noi, n-o va împiedica să ofere, cu o voce oarecum răsfățată, informații acceptabile, reușindu-i câteva conexiuni geologice care trădează un *background* relativ serios. Aflăm că a absolvit vara asta geografia turismului și e primul ei tur. Conversații ulterioare ne descoperă inerente cunoștințe commune, colegi de agenție, cu care nu colaborăm în premieră, dar și un om pozitiv. Iar dacă ne aducem aminte de Ana Leva, ghida aborigenă din Capri, ajungem la un total interesant pe linie onomastică, ținând seama și de programarea celor mai multe călătorii în septembrie. Doar pe 9 septembrie e sfânta Ana. Un soi de binecuvântare immanentă a pașilor noștri.

Din *zborul de noapte* rețin traversarea spațiului aerian al celor 3 insule răsăritene, luminile cărora le-am întrevăzut printre nori, exact pe crepusculul răsăritului. Imagini

de efect, care anulează dintr-un condei o halcă din oboseala drumului. După rutina cazării, urmează o luare de contact fără program, cu mediul local, cosmopolit, decent, ieftin și pitoresc. Sărac în comparație cu Spania continentală, lipsit de zecile de kilometri de trotuare din marmură, dar curățel. Abia esplanada plajei, întinsă pe kilometri, de-a lungul tripticului Los Cristianos/Los Americanos/Costa Adeje, dintr-o piatră lustruită de nenumărații pași ai turiștilor, unde facem o plimbare după cină și unde proprietarii multietnici ai teraselor te invită insistent, dar cu o pudoare defel agresivă, iese din standardul cu care ne obișnuisem pe la noi. Tablou similar țărmurilor cretane, unde însă proprietarii erau exclusiv băștinași și unde terasele se numeau taverne. Despre stațiune o vorbă mai merită spusă acum: când stabilisem, de acasă, pe baza revistei agenției, ordinea de priorități a hotelurilor, punând pe primul loc *Santa Maria*, unde chiar locuim, ne bazasem pe criterii exclusiv economice: raport cât mai avantajos facilități/preț. Abia la prima promenadă, imediat după cazare, ochii mi-au căutat instinctiv hotelurile *Pinta* și *Niña*, care abia acum îmi deveni clar, trebuiau să se afle în proximitate. Unde le-am și găsit, cu aceeași arhitectură, cu aceleași firme verzi, luminiscente pe acoperișuri, grație cultului pentru tradiție. În fine, seara nu am pe ce canal vedea meciul Stelei de la Praga, dar nu le poți avea pe toate. Mai bine, o veste rea ai tot timpul s-o primești. Eu o primesc a doua zi, pe drumul către *Loro Parque*, una dintre cele două atracții ale Tenerifei, chiar ale Canarelor și anume cea artefactică. Cea naturală fiind conul vulcanic *Teides*, în jurul căruia s-a instituit un parc național, cel mai înalt vârf al Spaniei și al treilea vulcan din lume, ca altitudine. Ceva mai jos decât *l'Aiguille du Midi*, urcat anul trecut.

Loro parque e un hibrid rentabil între o grădină zoologică uzuală, să zicem cea din Tokyo, pentru a păstra legătura temporală, adică pentru a găsi un termen de comparație interior spațiului călătoriilor și un parc de distracții, să zicem *Disneyland*, din același motiv de sincronicitate. Dar, așa zice, un hibrid sinergic, mai reușit, mai atrăgător, mai antrenant, mai spectacular, mai viu, și chiar mai folositor turistului. Și asta la o margine de Europă, în ape africane, unde apa se scoate literalmente din piatră seacă și unde localitățile cățarate pe contraforturile vulcanului tutelar au ce n-am mai văzut până acum niciunde, rezervoare cilindrice de apă, mai mari decât casele. Unde, îndată ce părăsești litoralul, saturat, din rațiuni turistice, cu vegetație specifică, mai mult subtropicală decât mediteraneană, cu excepția pădurilor de pini, decimate de un incendiu urmărit cu oarece teamă, la televiziune, cu mai puțin de două luni înainte de călătorie și care oricum nu-și depășesc zona de altitudine, nu vezi decât vegetație pitică, agățată cu încăpățânarea vieții de coastele prăfoase și pietroase. Unde, cu excepția unui soi de bananier pitic, ale cărui fructe mai rafinate decât cele cu care ne-am obișnuit le regăsim la bufetul suedez al demipensiunii hoteliere și a unor mai rare plantații cu vie tot pitică, n-am mai întâlnit până acum, după primele două excursii, decât puține grădini cu cartofi. Tot pitici. Tuberculele cărora, cam cât o minge de ping-pong, le savurăm la același bufet suedez.

Trebuie să mărturisesc că papagalii, baza parcului, m-au impresionat mai puțin decât fantomaticul tigrul alb, mai puțin decât leopardul încercând în van să se împerecheze cu o panteră adormită, dar strălucitoare, mai puțin decât acvariul cilindric înconjurat de o rampă elicoidală, unde puteai vedea scăderea desimii peștilor cu adâncimea, deși lumina era aceeași și deși e de presupus că oxigenarea ar fi uniformă. De fapt cel mai puțin m-au impresionat tocmai animalele la care mă așteptam cel mai mult

să-mi spună ceva: gorilele arătau plictisite, cimpanzeii i-am prins la ora de somn, și, doamne, dorm la fel de nonșalant și relaxat ca motanul meu. Rechinii nu speriau pe nimeni, e drept că parcul nu ține decât specii pitice.

Am reușit să prindem, grație unui pliant ingenios, toate spectacolele de dresură acvatică, plus cel de papagali, presupus centrul atenției. Lei de mare, orci și delfini. În bazine centrate sub tribune semicirculare, cam cât teatrul de vară de la Costinești. Consecvent permanentei mele nevoi de a descifra mecanismul spectacolelor la care asist, până la jocul vieții și al morții în deșertul de cenușă, până la jocul dragostei și al întâmplării, am încercat, auzindu-mi țăcănitul roțițelor creierului, să decantez procentul de reflex condiționat, oricum inerent dresurii, de procentul, probabil diferențiat pe cele 3 specii de mamifere marine, de participare emoțională. De ce? Ce anume mă determina să încerc analiza asta, oarecum elaborată, în timp real, simultan cu trăirea frustră și satisfăcută a spectacolelor? Dincolo de natura mea dublă, ca atare. Nimic mai simplu: despre delfini știm că sunt cea mai inteligentă specie, afară de om și mult mai puțin capabilă de rău ca acesta. Voiam, așadar, să văd dacă eventualele deosebiri de reacție între ei și celelalte două specii sunt accesibile discernământului meu. Obiectul testului am fost, prin urmare, mai degrabă eu însumi. Dar... nu exclusiv.

Ei, bine, dacă faza frustră a consumării spectacolelor a fost pozitivă, dincolo de orice îndoială, „proiectul spontan de cercetare” a fost un eșec lipsit de echivoc. Dacă cumva există o participare emoțională decelabilă a superbilor mașini biologice de navigat submarin, mai precis una cât de cât complexă, eu n-am fost în stare s-o identific. În schimb socot că erau vizibile deosebirile temperamentale între indivizi, în cadrul aceleiași specii, vedetele ieșind lesne în evidență. Că toate exemplarele sunt condiționate, în cadrul dresajului, să aprecieze aplauzele publicului ca un spor de recompensă, asta e vizibil. Că, dincolo de încă un reflex condiționat imprimat, sincronizarea între „aplauzele” din aripioare și cele ale publicului induc un climax comunicațional interspecii, asta e, bănuie, singurul efect emoțional decelat la „artiștii” acvatici.

O scurtă plimbare cu „trenulețul galben, fără cai”, cu sigla *Loro Parque*, care face legătura cu Puerto Santa Cruz, poartă navală nordică a Tenerifei, spre locul de reîntâlnire cu autocarul, urmată de *una cervesa*, servită de barmani beți de... vin, pe o terasă la malul oceanului, ne-au reintrodus, plăcut, în cotidianul restului zilei. Iar jardinierele cu azalee, de pe gardul terasei, bordând armonic fondul deja siniliu al oceanului, au jucat, discret, blând, rolul vișinei din glazură. Punctul terminus al liniei trenulețului, de format mini-car, se cheamă *Plaza Reyes Católicos*, poate ca să nu uităm apartenența insulei la *madre España*.

.....

Radu-Ilarion Munteanu, numit de prieteni pur și simplu RIM, este autor de povestiri, poezii, proză SF și jurnale de călătorii. Și cine știe în viitor ce surprize ne mai rezervă! Se pare că acolo unde se „simte”, până acum, cel mai bine, este jurnalul de călătorie. Aici descoperim un fericit amestec de proză cu pagini eseistice, cu comentarii culturale în care se fac, adesea, cele mai năstrușnice conexiuni, ingenioase, plauzibile, pline de farmec și nu lipsite de fin umor. Dotat cu un superb simț al autoironiei, autorul ne plimbă prin lume, uneori în pași sprinteni de dans, alteori în pași lenți, „analitici”, dar întotdeauna bine dispus, având știința de a nu plictisi nicio clipă. Știe să vadă și dincolo de aparențe, descrie din unghiuri proaspete, locuri turistice arhi-cunoscute, descifrând noi detalii, noi semnificații, incitându-ne fantezia. Este mereu atent la frază, la ritmul cuvintelor, combină informații din diverse domenii ale artei, dar și din alte domenii, autorul fiind un spirit enciclopedic.

Radu-Ilarion Munteanu are darul de a putea descrie perfect o călătorie... fără a ieși din camera sa. Nu este, însă, cazul în acest nou jurnal de călătorii care, nu întâmplător, se încheie cu un „pelerinaj” la Ierusalim.

O carte extrem de agreabilă, scrisă astfel încât cititorul are la un moment dat impresia că îl însoțește, efectiv, pe autor în călătoriile sale.

Radu Țuculescu

